HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כל התורה בכל לשון נאמרה דאי סלקא דעתך בלשון הקודש נאמרה והיו דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב שמע לימא קסברי רבנן כל התורה כולה בלשון קודש נאמרה דאי סלקא דעתך בכל לשון שמע דכתב רחמנא למה לי איצטריך משום דכתיב והיו: תפלה: רחמי היא כל היכי דבעי מצלי ותפלה בכל לשון [א]והאמר רב יהודה [א]לעולם אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמית דאמר רבי יוחנן כל השואל צרכיו בלשון ארמי אין מלאכי השרת נזקקין לו לפי שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי לא קשיא [ב]הא ביחיד הא בצבור ואין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי והתניא [ב]יוחנן כהן גדול שמע ב"ק מבית קדש הקדשים שהוא אומר נצחו טליא דאזלו לאגחא קרבא לאנטוכיא ושוב מעשה בשמעון הצדיק ששמע בת קול מבית קדש הקדשים שהוא אומר בטילת עבידתא דאמר שנאה לאיתאה על היכלא ונהרג גסקלגס ובטלו גזירותיו וכתבו אותה שעה וכיוונו ובלשון ארמי היה אומר אי בעית אימא בת קול שאני דלאשמועי עבידא ואי בעית אימא גבריאל הוה דאמר מר [ג]בא גבריאל ולימדו שבעים לשון: ברכת המזון: דכתיב [1]ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך בכל לשון שאתה מברך: שבועת העדות: דכתיב [2]ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה בכל לשון שהיא שומעת: שבועת הפקדון: אתיא [ד]תחטא תחטא משבועת העדות: ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא ביכורים וחליצה כו' עד מקרא ביכורים כיצד [3]וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ולהלן הוא אומר [4]וענו הלוים ואמרו אל כל איש ישראל מה ענייה האמורה להלן בלשון הקודש אף כאן בלה"ק ולוים גופייהו מנלן אתיא קול קול ממשה כתיב הכא קול רם וכתיב התם [5]משה ידבר והאלהים יעננו בקול מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש: חליצה כיצד וכו': ורבנן האי ככה מאי עבדי ליה מיבעי להו [ה]לדבר שהוא מעשה מעכב ור' יהודה מכה ככה ⊗ ורבנן כה ככה לא משמע להו

ורבי

[ו] **לימא קסבר רבי.** מדאיצטריך קרא שתהא קריאת שמע ככתבה: **כל התורה בכל לשון נאמרה.** לקרות בבית הכנסת: **משום דכתיב שמע.** איצטריך והיו [ז] דלא תדרשיה לקרית שמע בכל לשון אלא להשמיע לאזניו: **תפלה.** דקתני מתני' בכל לשון לא צריך קרא דהא רחמי ניניהו והההוא לישנא דידע לכוון לבו ליצלי: **יחיד.** צריך שיסייעוהו מלאכי השרת. ⊗ ציבור לא צריכי להו דכתיב (איוב לו) הן אל כביר לא ימאס אינו מואס בתפלתן של רבים[ח]: **נצחו טליא דאזלו לאגחא קרבא באנטוכיא.** שהלכו פרחי כהונה בני בית חשמונאי להלחם עם יוונים לפני יום הכפורים ונלחמו ביום הכפורים ושמע יוחנן בת קול כשהיה עובד עבודת יום הכפורים: **עבידתא.** חיל. לשון העביד את חילו עבודה גדולה (יחזקאל כט): **גסקלגס.** שם מלך יון: **שאני ⊗ בת קול.** אותה מידה הממונה על כך יודעת בשבעים לשונות מפני שעשויה להשמיע והיא משתלחת לכל הלשונות פעמים לזה ופעמים לזה: **דאמר מר.** לקמן בפרקא (דף לו:): **ולמדו.** ליוסף שבעים לשונות: ה"ג **ברכת המזון דכתיב וברכת.** ולא גרסינן מנלן דלא בעיא קרא דמהיכא תיתי דבעינן לשון קודש: **בכל לשון שהיה מברך.** לא קבע לו הכתוב לשון: **שבועת העדות מנלן.** דאי לא כתב קרא איכא למימר דבעינן דומיא דשבועת הר גריזים והר עיבל שהוא בלשון הקודש: **ושמעה.** מדלא כתיב והשביעוה באלה: **יעננו בקול.** במתן תורה ובלשון הקודש ניתנה: **לדבר שהוא מעשה מעכב.** בה כגון חליצה ורקיקה דככה[ט] משמע עיכובא דאסור לשנות וסמכו ליעשה לומר שהמעשה מעכב:

ורבי

כל התורה כולה בכל לשון נאמרה. פי' ר"ח הא פשיטא דבשעת מ"ת ניתנו למשה בלשון קודש והאי דקאמר הכא (א) היינו אם ניתנה להעתיקה בלשון אחר או לא ומפירושו נשמע דלמ"ד לא ניתנה להעתיקה בלשון אחר לא ניתנה לקרות כמו כן בלשון אחר דמי שהיה קורא אותה בלשון פרסי והיא כתובה לשון עברי כאילו היה קורא בעל פה כדאמרינן בפ' שני דמגילה (דף יח.) קראה תרגום לא יצא היכי דמי אילימא דכתיבא מקרא וקא קרי תרגום היינו על פה הוא לא צריכא דכתיבא תרגום וקא קרי תרגום ולא ידענא לפירושו היכי סלקא דעתיה למימר אליבא דרבי דבכל לשון ניתנה ליכתב אם כן הא דאמר רבי ק"ש ככתבה היינו בכל לשון שהרי בכל לשון ניתנה ליכתב אם כן היינו רבנן ותו תפשוט מיהא התם דאליבא דרבי בלשון הקודש נאמרה ותו מאי קמבעיא ליה והא פלוגתא היא בפ"ק דמגילה (דף ח:) תנן אין בין ספרים למזוזות ותפילין אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ותפילין ומזוזות אינן נכתבין אלא אשורית בלבד רשב"ג אומר אף ספרים לא התירו שיכתבו אלא יוונית בלבד וי"ל מהא דאמר רבי קרית שמע ככתבה ליכא למידק מיניה דאיכא למימר ככתבה המיוחד לה כשנכתבה יחידי כגון במזוזות ותפילין דכ"ע מודו דבלשון הקודש והא דקאמר לימא קסבר רבי כל התורה בכל לשון נאמרה ה"פ ולית ליה דרשב"ג דאמר דוקא יוונית ולרבנן דאמרי בלשון הקודש לית להו דרבנן דאמרי ספרים נכתבים בכל לשון כך צריך לפרש לפי פירוש ר"ח: **ברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת.** רש"י שיבש הגירסא דלא גרס מנלן ופי' משום דלא בעי קרא דמהיכא תיתי דליבעי לשון הקודש ומיהו נראה עיקר כגירסת הספרים דגרסי בהו מנלן דסד"א נילף ברכה מברכות הר גריזים דכתיב בהו אלה יעמדו לברך (דברים כז) מה להלן בלשון קודש אף כאן דהא בהאי ג"ש ילפינן בפירקין (לקמן דף לח.) ברכת כהנים דבלשון הקודש להכי כתיב וברכת את ה' כלומר מאחר שהברכה והשבח כלפי השכינה תוכל לברך בכל לשון שתרצה ומסתמא בלשון שאתה מכיר שתתן שבח להקב"ה בלבב שלם להנאתך והכי נמי איתא בירושלמי [דפרקין דאמר התם] וברכת כדי שיהא יודע למי מברך [ומשמע בפרק כילד מברכין] (ברכות דף מ:) אפילו אמרה בלשון חול שלא כתיקונה יצא דומיא דבנימין רעיא כרך ריפתא בתר דכרך אמר בריך רחמנא מריה דהאי פיתא ואמר רב דיצא ידי ברכה ראשונה ומואמרת לפני ה' אלהיך דכתיב גבי וידוי [מעשר לא יליף דלא] דמי להאי דהכא כתיב את ה' אבל התם לפני ה' דלהכי כתיב לפני ה' דמשמע דבעזרה היה מתודה ולהכי איצטריך גזירה שוה דאמירה אמירה: **שבועת העדות מנא לן.** נראה לפרש אי לאו קרא הוה אמינא נילף קול קול ממשה להכי כתיב ושמעה דמשמע בכל לשון שהיא שומעת מדלא כתיב והשביעה בשבועת האלה אבל לפירוש רש"י דפי' אי לאו קרא הוה אמינא דומיא דשבועת הר גריזים והר עיבל שהיו בלשון הקודש אדרבה נילף משבועת סוטה שהיא בלשון חול ועוד נילף אלה אלה מסוטה דכתיב בה בשבועת האלה להכי אית לך למימר אי לאו דכתיב ושמעה לא הוה ידענא אי הוה לן למילף קול קול או אלה אלה: **אתיא תחטא תחטא.** נראה דהא גזירה שוה לאו דוקא נקט לה הכא דהא מהיכא תיתי דנבעי בלשון קודש אדרבה בלא גזירה שוה דתחטא תחטא הוה משמע טפי דבכל לשון דהוה ילפינן מעילה מסוטה אלא אגב דילפינן בשבועות (דף לד.) בהא גזירה שוה דתביעת ממון הכתוב מדבר נקט לה נמי הכא: **וענית ואמרת ולהלן הוא אומר וענו הלוים ואמרו.** תימה אדרבה לילף ואמרת לפני ה' אלהיך מוידוי מעשר דהא מדלמי ליה ילפינן ואם תאמר הכא עניה עניה גמיר הא לעיל פריך ונילף אמירה אמירה מלוים [י] ומהדר דנין עניה ואמירה מעניה ואמירה ואין דנין עניה גרידתא מעניה גרידתא (נ"א ואין דנין אמירה גרידתא מעניה ואמירה): **אתיא קול קול.** אין לומר אדרבה נילף קול קול משבועת הפקדון דעניה וקול מעניה וקול גמיר ואין דנין עניה וקול מקול גרידא: **ורבי יהודה מכה ככה.** לא ידענא אי דריש ר' יהודה מכה ככה דכל האמור בפרשה אפילו קריאה מעכבא דאין לשנות מכל האמור דלהכי אהני כה ככה וממילא הוי לשון קודש נמי עיכובא דפרשה נאמרה בלשון קודש ותימה לומר כן דא"כ כמאן מרבותיו ס"ל לא כרבי אליעזר ולא כר' עקיבא דתרוייהו מודו דקריאה לא מעכבא ולא פליגי אלא ברקיקה (יבמות דף קד:) דלר' אליעזר מעכבא כיון דהוי מעשה ולרבי עקיבא לא מעכבא מעשה באיש בעי' [ט] ואם אית לך למימר דרבי יהודה סבר דדוקא בלשון קודש מעכב אבל אם לא קראה כלל אינו מעכב גם הוא סברא תמוה שאם לא קראה כלל אינו מעכב ואם קראה בלשון חול מעכב ומסתברא טפי למימר דסבירא ליה דקריאה מעכב ופליג אתנא דמתניתין בפרק מצות חליצה (שם דף קד:) דקא סבר רבי יהודה לא נחלקו רבי עקיבא ורבי אליעזר בדבר זה והכי אמר בעלמא כגון בפרק רבי אליעזר דמילה (שבת דף קלה:) גבי פלוגתא

דב"ש

עין משפט נר מצוה

כד א ב טוש"ע א"ח סי' קא סעיף ד וע"ש:

תוספות שאנץ

כל התורה בכל לשון נאמרה פ"ה כגון קריאת התורה ול"נ דמקריאה אי אפשר להיות דאין חיובא אלא מדרבנן ותקנת עזרא. לכ"נ לפ' כל הפרשיות שצריכות לקרות כגון פרשת זכור[א] ופרשת עגלה ערופה והני דמפרש במתני' דצריכין לקרותן בלשון הקדש אי ליכא קרא [ב] דמרבי להו לקרותה בכל לשון גם זה פי' פרק הקורא [במגילה דף יז]. שאין מלאכי השרת מכירין בלשון ארמי. י"מ פ"ק דשבת דמכירין בו אבל אינן חוששין בו ואין נראה מכאן דמשמע בסמוך דאין מכירין בו כלל. ברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת וברכת ה"ג ול"ג מנא לן דלא בעי קרא דמהיכא תיתי דניבעי לשון הקדש אבל גבי שבועת העדות גר' מנא לן דאי לא כתיב קרא איכא למימר דבעי דומיא דשבועת הר גריזים והר עיבל שהיא בלשון הקדש. ל"ה. יש אומר בפשט שצריך לברך בעל הבית דכתיב וברכת את ואת ריבויא הוא לרבות את בעל הבית:

א) אולי צ"ל ופרשת פרה אדומה ועי' ברא"ש בברכות בר"פ היה קורא.

ב) אולי צ"ל אי ליכא קרא דקמרבי להו היה מותר לקרותן בכל לשון.

מסורת הש"ס

א) שבת יב:, ב) [תוספתא פ"ג], ג) [לקמן לו:], ד) [שבועות לב. כריתות ט.], ה) [יבמות קד:], ו) [שייך לעמ' הקודם], ז) [דברים ו], ח) [ברכות ח.], ט) [דברים כה], י) גי' רש"א וי"ל דנין וכו' ע"ש, כ) נ"א ואין לומר,

תורה אור השלם

1. וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ: דברים ח י
2. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א
3. וְעָנִיתָ וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי וַיֵּרֶד מִצְרַיְמָה וַיָּגָר שָׁם בִּמְתֵי מְעָט וַיְהִי שָׁם לְגוֹי גָּדוֹל עָצוּם וָרָב: דברים כו ה
4. וְעָנוּ הַלְוִיִּם וְאָמְרוּ אֶל כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל קוֹל רָם: דברים כז יד
5. וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל: שמות יט יט

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כל וכו' דקאמר הכא בכל לשון היינו אם:

גליון הש"ס

גמ' ורבנן כה ככה לא משמע להו. עיין לקמן דף לח ע"א תד"ה ורי"א: רש"י ד"ה יחיד וכו' צבור לא צריכי להו. עיין בספר בתי כהונה ח"ב בית אבות דף ל ע"א: ד"ה שאני בת קול. ע' סנהדרין דף יא ע"א תד"ה בת קול ובתוי"ט פט"ז מ"ו דיבמות:

מוסף רש"י

כל התורה בכל לשון נאמרה. לקרותה בכל לשון ולכן אצטריך בקרית שמע והיו (מגילה יז:). **והיו איצטריך.** (שם) **משום דכתיב שמע.** דלא תדרוש שמע בכל לשון שאתה שומע כרבנן (ברכות יג. ומגילה שם). **בטילת עבידתא.** כל מילי דרמי עליה דאינש קרי ליה עבידתא, ואינו אלא צבא מלחמה להחריב (שבת מט:).